

Examensarbete, Högskolan på Åland, Utbildningsprogrammet för turism och kosthåll

RESANDET UNDER OCH EFTER COVID-19

-En överblick på pandemins effekter på reseindustrin

Filip Dahlberg



2021:23

Datum för godkännande: 19.05.2021
Handledare: Therese Sjöblom

EXAMENSARBETE

Högskolan på Åland

Utbildningsprogram:	Turism och kosthåll
Författare:	Filip Dahlberg
Arbetets namn:	Resandet under och efter Covid-19 - En överblick på pandemins effekter på reseindustrin
Handledare:	Therese Sjöblom

Abstrakt:

I detta examensarbete beskrivs effekter som coronaviruspandemin haft på turismindustrin och det globala resandet. Ända sedan virusets utbrott och globala spridning har industrin gått igenom en avsevärd förändring, och detta arbete ägnar sig åt att redogöra för de huvudsakliga effekterna som orsakats av virusets spridning, såsom ökad medvetenhet och efterfrågan för hygien, effekter på destinationsval samt hur industrin har reagerat. Dessutom kommer arbetet att undersöka hur industrin möjligtvis kunde utvecklas efter att pandemin börjat sakta ner utgående från det nutida läget. För att uppnå detta syfte använder sig arbetet av en litteraturstudie där artiklar, studier och rapporter som publicerats under pandemins gång kommer att utnyttjas. Som tillägg till litteraturstudien har även en kvalitativ enkätundersökning genomförts för att undersöka vad professionella inom industrin har för åsikter kring ämnet. Resultatet visar att respondenterna på undersökningen i stort sett håller med informationen som presenteras i litteraturstudien och att industrin i framtiden kommer att se annorlunda ut. I slutsatsen framkommer det att reseindustrin har förändrats på grund av pandemin, och att förändringar i resvanor samt förfaranden gällande hygien och säkerhet kan förväntas åtminstone en tid efter att restriktioner börjar lyftas.

Nyckelord (sökord):

Resande, turism, covid-19, coronavirus, reserestriktioner

Högskolans serienummer:	ISSN:	Språk:	Sidantal:
2021:23	1458-1531	Svenska	50

Inlämningsdatum:	Presentationsdatum:	Datum för godkännande:
11.05.2021	12.05.2021	19.05.2021

DEGREE THESIS

Åland University of Applied Sciences

Study program:	Hospitality Management
Author:	Filip Dahlberg
Title:	Travel during and after Covid-19 - an Overview of the Effects of the Pandemic on the Travel Industry
Academic Supervisor:	Therese Sjöblom

Abstract:

This thesis describes the effects that the coronavirus pandemic has had on the tourism industry and global travel. Ever since the outbreak and global spreading of the virus the industry has gone through a considerable change, and this thesis deals with explaining the main effects caused by the spread of the virus, such as an increase in awareness and demand for hygiene, effects on destination selection and how the industry has reacted. This thesis also explores how the industry could possibly adapt once the pandemic starts easing up based on the current situation. To achieve this purpose, the thesis makes use of a literature study in which articles, studies and reports published during the pandemic will be used. In addition to the literature study, a qualitative survey was also conducted in order to investigate the opinions of industry professionals on the subject. The results show that the respondents to the survey largely agree with the information presented in the literature study and that the industry will look different in the future. The conclusion shows that the travel industry has changed as a result of the pandemic, and that changes in travel habits and procedures regarding hygiene and safety can be expected at least for a time after restrictions begin to be lifted.

Key words:

travel, tourism, covid-19, coronavirus, travel restrictions

Serial number:	ISSN:	Language:	Number of pages:
2021:23	1458-1531	Swedish	50

Handed in:	Date of presentation:	Approved on:
11.05.2021	12.05.2021	19.05.2021

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Frågeställning	6
1.3 Syfte	6
1.4 Avgränsningar	6
1.5 Definitioner	7
2. METOD	9
2.1 Datainsamling	9
2.2 Enkätundersökning	9
3. TEORI	10
3.1 Jämförbara händelser	10
3.2 Riskuppfattning hos resenärer	10
3.3 Effekter på branschen	11
3.4 Hållbarhet	20
3.5 Digitalisering	20
4. EMPIRI	22
4.1 Enkät	22
4.2 Svar	22
5. RESULTAT	33
5.1 Resande	33
5.2 Säkerhet	34
5.3 Utveckling	35
6. DISKUSSION	38
7. SLUTSATS	39
7.1 Reliabilitet och validitet	40
7.2 Förslag på vidare forskning	40
LITTERATUR- & KÄLLFÖRTECKNING	42
BILAGOR	51
Bilaga 1: Enkätundersökning	

1. INLEDNING

Sent i december 2019 upptäcktes ett antal smittfall av ett nytt coronavirus i Wuhan, Kina. Det nya viruset, senare känt som SARS-CoV-2 är orsaken till sjukdomen Covid-19, en luftvägsinfektion som senare spred sig runt om världen och som är vid skrivandet av detta examensarbete en pågående pandemi (Center for Systems Science and Engineering (CSSE) at Johns Hopkins University (JHU), n.d.; World Health Organization, n.d.).

Året 2020 har präglats i stor mån av Covid-19-pandemin. Flera industrier och arbetsplatser har lidit mycket på grund av restriktionerna som tagits i bruk för att hindra viruset från att spridas, och det skulle troligtvis inte vara en överdrift att påstå att turismbranschen har tagit en av de större smällarna. Under årets gång togs flera restriktioner och nya förfaranden i bruk inom branschen, såsom begränsningar inom flera länder vart man får resa och varifrån man släpper in turister, karantäner efter resandet, hälsokontroller, ökad betoning på hygien med mera. Att återgå till hur det var före pandemin kommer troligtvis att ta en lång tid samt kräva stora insatser, ifall det ens är möjligt att återvända till det "normala". Kommer industrin att falla tillbaka in i de gamla spåren, eller kommer den att för alltid vara förändrad?

1.1 Bakgrund

Bakgrunden till detta arbete är teorier och spekulationer som menar att industrin och själva resandet i praktiken, det vill säga kundupplevelsen, kommer att förändras till en viss mån på grund av Covid-19. Ett exempel är så kallade "sista minuten-resor" alltså resebokningar som ofta bokas spontant av kunden väldigt nära resedatumet med tanken att hitta billigt boende eller transport som säljs till ett lägre pris, istället för att till exempel låta ett hotellrum stå tomt. Överlag har reseindustrin mycket mindre efterfrågan under utbrott av sjukdomar - liknande exempel är bland annat ebolavirus epidemin 2013-2016 i västra Afrika samt H1N1-pandemin

2009. Digitala hjälpmedel har också möjligheten att få en mer utbredd roll inom resandet, exempelvis genom att förse resenärer och företag med viktig information kring pandemin. Andra förfaranden såsom hygien har fått en mycket större roll, inte bara inom industrin utan också i samhället överlag och mer människor är medvetna om sin hygien samt smittorisker. Denna attityd till hygien och renlighet kommer potentiellt att fortsätta efter att pandemin är slut, vilket innebär att åtgärder kommer att tas i framtiden för att uppfylla samhällets krav på hygien, men även för att förebygga liknande situationer som Covid-19 från att uppstå. Eftersom situationen ännu är pågående vid denna tidpunkt kommer en del av arbetet att vara av spekulativ grad, då läget ännu har möjlighet att förändras på oväntade sätt. En helhetsbild samt slutlig statistik kommer förmodligen att vara tillgänglig en tid efter 2021, då pandemin är över och situationen inte längre utvecklas.

1.2 Frågeställning

Den huvudsakliga frågeställningen som arbetet ägnar sig till att svara på är: Vilka åtgärder har gjorts på grund av pandemin och kommer de att fortsätta i framtiden? Dessutom kommer frågor som hur människors resvanor har förändrats, hur resenärer kommer att agera i framtiden och hur branschen svarar på detta, samt på hurdana sätt kunde branschen utvecklas för att bättre kunna handskas med situationer som Covid-19 att behandlas.

1.3 Syfte

Denna uppsats har som syfte att undersöka och redogöra för hurdana åtgärder reseindustrin har tagit i bruk till följd av Covid-19-pandemin och deras påverkan på de praktiska aspekterna gällande att resa, påverkan på resvanor, reaktioner från både industrin och kunder samt ifall dessa åtgärder kommer att finnas kvar i någon form efter pandemin.

1.4 Avgränsningar

Denna uppsats kommer inte att behandla exempelvis ekonomiska konsekvenser eller sociopolitiska förhållanden under pandemin. Framst kommer uppsatsen att fokusera på vilka åtgärder olika tjänsteleverantörer inom branschen har blivit tvungna att ta, deras påverkan samt

hur dessa skulle kunna utvecklas i framtiden. Gällande information om Covid-19 och den pågående pandemin har sökresultaten avgränsats för att endast ge resultat från året 2020 eller senare.

1.5 Definitioner

Följande begrepp definieras eftersom de framkommer i uppsatsen flera gånger och för att översätta de engelskspråkiga termerna. Definitionerna är tagna från ordboken Merriam-Webster.

1.5.1 Resande och turism

I detta arbete kommer termerna “resande” och “turism” användas utbytbart. Termerna kan definieras enligt följande (*Definition of TOURISM*, n.d., *Definition of TRAVEL*, n.d.):

Travel *noun*

- a The act of traveling
- b A journey especially to a distant or unfamiliar place

Resa *substantiv*

- a Att resa
- b En utfärd särskilt till en fjärran eller okänd plats¹

Tourism *noun*

The practice of traveling for recreation

Turism *substantiv*

Att resa för nöjes skull¹

1.5.2 Staycation

“Staycation” är en blandning av stay & vacation, och kan definieras enligt följande (*Definition of STAYCATION*, n.d.):

Staycation *noun*

¹ Skribentens översättning

A vacation spent at home or nearby

Staycation *substantiv*

En semester som spenderas hemma eller i närheten²

Hemester (hem & semester) är en vanlig svensk översättning (Dahlberg et al., 2009).

1.5.3 Lockdown

Termen “lockdown” eller nedstängning innebär följande (*Definition of LOCKDOWN*, n.d.):

Lockdown *noun*

2 b A temporary condition imposed by governmental authorities in which people are required to stay in their homes and refrain from or limit activities outside the home involving public contact

Lockdown *substantiv*

b Ett tillfällig tillstånd som ställts av myndigheterna där människor är skyldiga att stanna i sina hem samt avstå från eller begränsa aktiviteter utanför hemmet som innefattar offentlig kontakt²

² Skribentens översättning

2. METOD

Arbetet är en litteraturstudie, där skribenten sökt information om ämnet i olika databaser i form av artiklar och rapporter med för att sedan granska och analysera informationen, och slutligen bygga en slutsats samt presentera studiens resultat. En litteraturstudie undersöker litterära källor som är relevanta till forskningsområdet och teorin, och utformar därmed en översikt och beskrivning över hur dessa källor och studien passar in inom ett ämnesområde (Labaree, n.d.).

2.1 Datainsamling

Databaser som använts för detta arbete är EBSCOhost, CABI leisure tourism samt Google Scholar. Dessutom inkluderas ett antal artiklar som påträffats på annat sätt, som skribenten ansett vara relevanta för denna studie.

2.2 Enkätundersökning

Den ursprungliga tanken för denna uppsats var att använda sig av intervjuer med personer som jobbat flera år inom industrin som tillägg till litteraturstudien, för att samla ytterligare information från ett yrkesmässigt perspektiv och som en koppling till verkligheten. På grund av rådande omständigheter och tidskrav omvandlades intervjufrågorna till en online-enkät som skickades ut till personerna som ursprungligen var valda till intervjuobjekt. Enkäten har utgått från ett bekvämlighetsurval och valt erfarna arbetare inom industrin som respondenter till enkäten, på grund av deras expertis och insikt i branschen. Skribenten har ansett att dessa faktorer ger ett värde samt bra underlag för information till denna studie. Då respondenternas svar utgår från deras egna erfarenhet samt åsikter är den utförda undersökningen av kvalitativt slag, eftersom syftet med den har varit att beskriva situationen ur industriprofessionellas synvinkel.

3. TEORI

Vid skrivandet av detta arbete är Covid-19 en pågående pandemi. Data för att redogöra virusets totala och slutliga effekt på reseindustrin finns inte ännu tillgängligt, då situationen inte heller är över utan fortsätter att utvecklas och påverka världen. Forskningsfrågorna i detta arbete baserar sig däremot på information som samlats in och varit mest förekommande i litteraturstudien och enkätundersökningen reflekterar också dessa punkter.

3.1 Jämförbara händelser

Världen har tidigare under 2000-talet drabbats av utbredda sjukdomar som orsakats av virus, såsom de tidigare nämnda ebolaviruset och H1N1 som var orsaken bakom svininfluensan. Dessa sjukdomar skiljer sig dock från Covid-19 i och med att de inte spred sig lika utbrett och orsakade därmed inte lika stora effekter som skulle kräva åtgärder som Covid-19 (Pitlik, 2020; Zoppi, 2020). Stängning av gränser och reserestriktioner var en åtgärd som användes också när ebolaviruset spred sig i västra Afrika. Dock koncentrerade sig dessa åtgärder till länder i Västafrika och utvecklades aldrig till ett globalt fenomen i skala med Covid-19 (Cohen et al., 2016; Hartantyo et al., 2020).

Flygbranschen gick igenom en stor förändring på grund av terrorattackerna den 11 september 2001. Attacken ledde till förstärkta och mer ingående åtgärder inom hela branschen för att höja på säkerheten både på flygplatsen och ombord på planet. Incidenten bidrog även till medvetenhet om potentiella risker för passagerare och höjde kraven för säkerhet inom flygbranschen (Riley et al., 2011; Trainer, 2017).

3.2 Riskuppfattning hos resenärer

En studie genomförd av Yvette Reisinger och Felix Mavondo år 2005 menar att riskuppfattning starkt påverkar en resenärs avsikt att resa. Ifall en resenär upplever att en destination eller resa

utgör alltför stora risker för resenärens säkerhet, kan det leda till att resenären väljer att resa till en annan destination där riskuppfattningen är lägre eller att inte resa överhuvudtaget (Reisinger & Mavondo, 2005). Denna uppsats kommer att behandla hur resenärer agerat under Covid-19 när sjukdomen ansetts utgöra en risk för resenärens säkerhet, samt hur denna riskuppfattning kunde lindras i framtiden genom utveckling inom hygien- och säkerhetsförfaranden inom reseindustrin.

3.3 Effekter på branschen

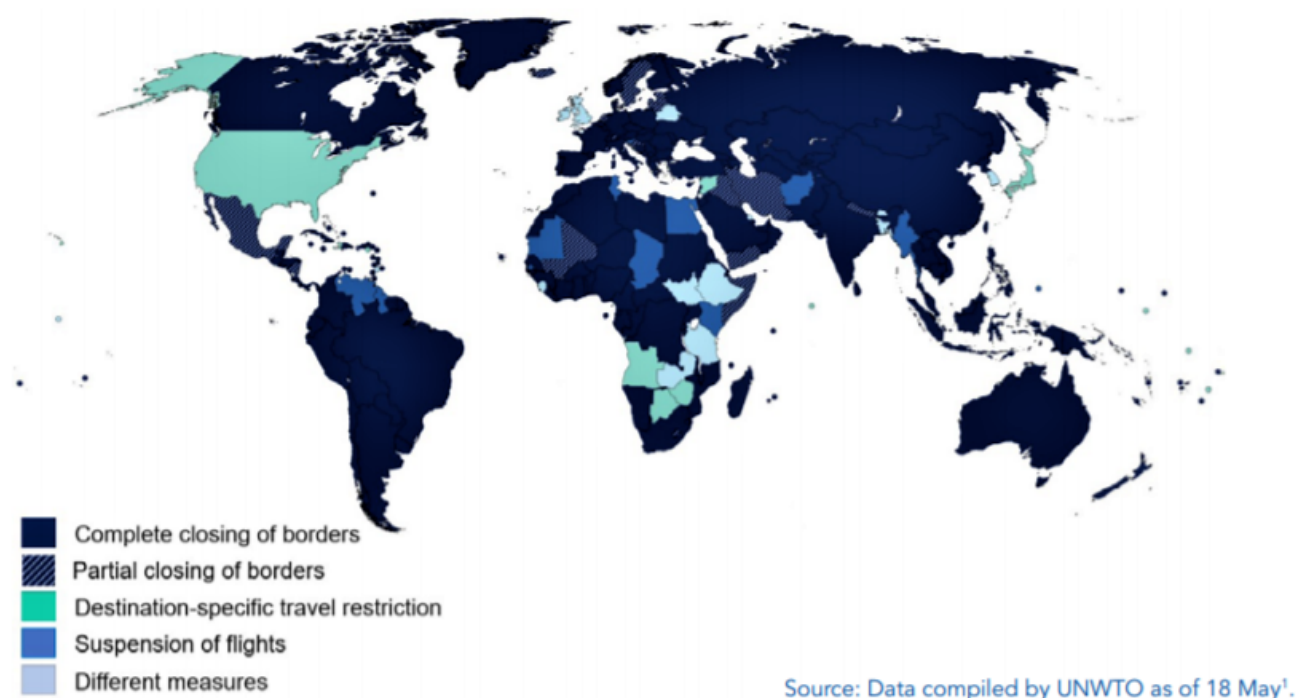
I och med att turism är en industri som sammankopplar de flesta länderna i hela världen utgör den en bra plattform för spridningen av sjukdomar, exempelvis i flygplan då människor i stora mängder har placerats i närhet med varandra, ibland flera timmar i sträck. Dessutom har flygandet utvecklats till ett resealternativ som är allt billigare och mer tillgängligt, vilket leder till större urval av passagerare och högre risk av medförda sjukdomar. Dock innebär detta att turism bidrar stort till att sjukdomar sprider sig, och samtidigt tar branschen skada av åtgärderna som tas för att förhindra spridningen (Gössling et al., 2020; Wilson, 2020).

Redan under första kvartalet av 2020 hade Covid-19 spridit sig till flera länder, där lösningen ofta var lockdowns på grund av begränsad kunskap om sjukdomen samt inget tillgängligt vaccin. Hårda restriktioner lades på utrikesresor, och tillsammans med lockdowns orsakade det en stor nedgång för turism- och restaurangbranschen i och med färre kunder utomlandsifrån, begränsad kapacitet för kunder, uppmaningar till social distansering samt strikta regler gällande öppettider för företag, och i vissa länder utgångstider för privatpersoner (Gössling et al., 2020; Uğur & Akbıyık, 2020). De turister som befann sig utomlands bemötte utmaningar då de uppmanades att snabbt återvända till sina hemland, och i vissa fall blev människor fast utomlands då flygbolag inte längre hade kapacitet att transportera passagerare i stora mängder som förr (Jaskari, 2020). Inom kryssningsbranschen var situationen inte bättre. Exempelvis satt fartyget *Diamond Princess* i karantän i Yokohamas hamn nästan hela februari 2020 på grund av att flera passagerare samt besättningsmedlemmar blivit smittade av viruset (Cruises, n.d.).

3.3.1 Global turism

Figur 1 illustrerar att åtgärder för att förhindra resande tagits globalt. Vid tidpunkten när datan publicerats (Hartantyo et al., 2020) hade alla destinationer runt världen rådande restriktioner i någon form. En stor del av världen stängde sina gränser helt och hållet. Exempelvis i Finland ändrade man senare riktlinjerna så att reserestriktionerna baserade sig på destinationsländernas antal smittade (Yle, 2020), istället för att förbjuda all turism.

Figure A – Type of travel restriction by destination with COVID-19 travel restrictions



¹ The maps elaborated by UNWTO are for reference only and do not imply any judgement on the legal status of any territory, or any endorsement or acceptance of such boundaries.

Figur 1: Rådande reserestriktioner i världen från och med 18 maj (Hartantyo et al., 2020)

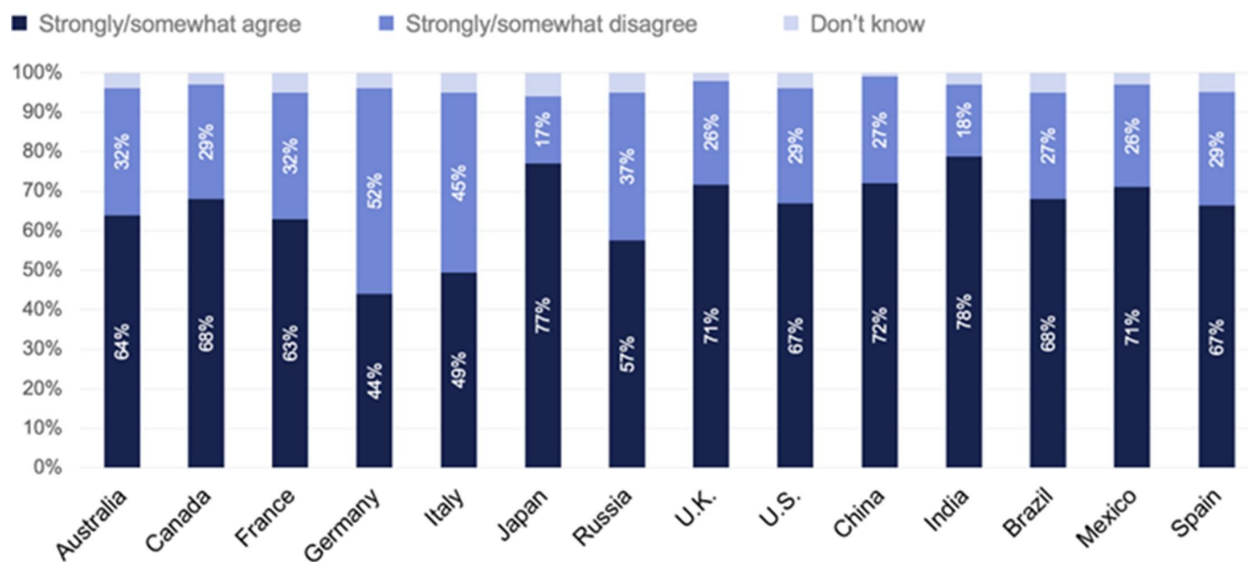
Dessa restriktioner och lockdowns har haft varierande effekt. Statistik visar att reserestriktioner kan minska och har minskat på Coronavirusets spridning utomlands, dock beror effektiviteten på hur snabbt man tagit dessa åtgärder i bruk samt hur stränga de har varit, och inget land har

kommit totalt undan viruset (Anzai et al., 2020; Chinazzi et al., 2020; Linka et al., 2020). Under skrivandet av detta arbete har Finland och världen vittnat både minskningar och öknningar i smittfall, och rekommendationer gällande resor och distansering råder fortfarande.

I vilket fall som helst har turismindustrin upplevt en drastisk nedgång under pandemin.

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling OECD uppskattar en minskning på ungefär 80% för global turism för året 2020, och branschen samt dess arbetsplatser har äventyrats (Nicola et al., 2020; OECD, 2020).

Studier och intervjuer har visat att en stor del av globala resenärer har tagit en aktsam ställning till resande som en följd av Covid-19-pandemin. Det råder enighet om att det finns mycket oro och försiktighet om att resa både under pandemin samt en tid efter att den är över, och att majoriteten av intervjuade resenärer förväntar en förändring hos sina egna resvanor. Dessutom håller flera med om att säkerhet och information om viruset skulle spela en stor roll i väljandet av resa och destination (Abu-Rayash & Dincer, 2020; Ledsom, 2020). Detta redovisas i figur 2 och tabell 1, och båda tyder på att det finns oro runt resande för den närmaste framtiden.



Figur 2: Intervjusvar landsvis om hur varsamma resenärer kommer att vara för att lämna sina hem fastän resandet skulle fortsätta. Högsta försiktigheten råder enligt tabellen i Indien, Japan och Kina. Intervjun genomfördes april 2020 med över 28000 deltagare (Skinner, 2020).

Tabell 1: Resultaten av en online-enkät där 9596 respondenter som rest via flyg de senaste 18 månaderna mellan 22 september & 5 oktober 2020 svarat på hur säkra de känner sig att flyga (Inmarsat, 2020)

Country ranking	Fly today	Next month	Within six months	Within a year	More than a year	Not until COVID-19 disappears	Not until there's a vaccine
1	Hungary 26%	India 18%	India 43%	Singapore 24%	Singapore 17%	South Korea 35%	Brazil 17%
2	UK 16%	Brazil 14%	UAE 43%	Germany 22%	South Korea 11%	Finland 14%	Germany 17%
3	US 14%	US 14%	Brazil 36%	UK 22%	Spain 10%	Hungary 14%	Finland 16%
4	Brazil 13%	UAE 13%	Spain 32%	Australia 20%	Australia 9%	Singapore 14%	UK 13%
5	Finland 11%	Spain 11%	US 32%	Finland 20%	Finland 9%	Germany 11%	Australia 12%
6	Australia 8%	Germany 9%	Australia 29%	Spain 20%	Germany 8%	Australia 10%	Singapore 12%
7	Germany 8%	Australia 7%	Singapore 22%	Hungary 19%	UK 8%	Spain 10%	South Korea 12%
8	India 4%	Singapore 7%	UK 20%	UAE 19%	Hungary 7%	US 10%	Hungary 10%
9	UAE 4%	Hungary 5%	Germany 19%	India 16%	India 6%	India 8%	US 8%
10	Singapore 2%	South Korea 5%	South Korea 17%	South Korea 16%	UAE 6%	UAE 7%	Spain 7%
11	South Korea 1%	UK 5%	Finland 16%	US 14%	US 5%	UK 7%	UAE 6%
12	Spain 1%	Finland 2%	Hungary 15%	Brazil 10%	Brazil 3%	Brazil 6%	India 5%

Hur som helst är trygghet samt riskuppfattning avgörande faktorer för resenärer när de väljer resmål. Med detta menas att resenärer ogärna reser till destinationer som upplevs vara osäkra. Covid-19 kan anses vara en global risk som äventyrar resenärers säkerhet, vilket leder till motvillighet att resa då resenärer inte vill utsätta sig för denna risk. Information om själva sjukdomen och dess symptom, samt åtgärder såsom restriktioner, förbud och allmänna riktlinjer som utfärdats på grund av sjukdomen, samt rapportering i medier är faktorer som ökar på den uppfattade risken. Beroende på i vilken grad, hur snabbt och effektivt Covid-19 kan besegras kan denna riskuppfattning kvarstå även efter att pandemin är över, vilket i tur leder till en alltmer

långsammare återhämtning för turismindustrin (Han et al., 2020; Matiza, 2020; Neuburger & Egger, 2020).

När läget börjar “normalisera” sig, det vill säga när restriktionerna lyfter och det globala resandet får återuppta menar flera att det kommer att ske en rusning då människor äntligen får resa utomlands och “sträcka på sig” efter långa lockdowns och karantäner. Vissa menar att internationella resenärer kommer att satsa mera på upplevelsen efter pandemin, det vill säga boka längre resor där man har mer tid att ta del av allt som destinationen har att erbjuda eller gå djupare in på en viss upplevelse. Möjligtvis kommer den globala turismen inte att vara lika koncentrerad till exempelvis storstäder som förr, utan istället väljer resenärer att satsa på destinationer med upplevelser som är unika för dessa destinationer. Denna hypotes framkommer i enkätundersökningen men även i andra liknande rapporter där professionella inom industrin diskuterat återhämtningen av internationellt resande (Glion, 2020; Schnerr, 2020; Southan, 2020).

Detta uppsving som flera förväntar för turismindustrin är nödvändigtvis inte så global. I vilken mån resenärer väljer att åka utomlands när reserestriktionerna lyfts kan än en gång bero mycket på riskuppfattning. Resandet kommer möjligtvis att rikta sig till de länder där befolkningen fått mest vaccineringar, eller de länderna som hanterat pandemin och påföljande kriser bäst enligt rapporter. Destinationer där resenärer känner sig mest säkra att vistas på kommer förmodligen att vara de populäraste en tid efter pandemin. Denna popularitet kommer att bero på företagets, det vill säga bland annat flygbolagens, kryssningsfartygens och hotellens men även enskilda länders (regeringar och hälsoinstitut) förmåga att bevisa att tillräckliga åtgärder är i kraft för att inte utgöra en risk för resenärer (Abu-Rayash & Dincer, 2020; OECD, 2020; Wilson & Chen, 2020).

3.3.2 Minskning av arbetsplatser inom branschen

Turism är en av världens största industrier (UNWTO, 2019), och samtidigt en av de värst drabbade av Covid-19-pandemin. I Finland har rederierna Viking Line och Tallink Silja varit tvungna att avskeda personal på grund av de drastiska förändringarna på marknaden (Kajander,

2020; Vähämäki, 2020). Likaså har flygbolaget Finnair skurit ner på hundratals arbetsplatser, och det rapporteras att över hälften av alla flygbolagspiloter globalt inte kan fortsätta med sina arbetsuppgifter (RTÉ News, 2021; Taloussanomat, 2020). Uppskattningar visar att tiotals miljoner arbetare inom den globala branschen riskerar att förlora sitt jobb, och att branschen kommer att vara hotad en tid framåt eftersom reserestriktioner möjligtvis kommer att vara de sista av säkerhetsåtgärderna som upphävs. Detta innebär att många företag inom branschen riskerar att gå i konkurs, men det är även skadligt för industrier som är starkt kopplade till turism såsom hotell- och restaurangbranschen, samt för sysselsättning och BNP i allmänhet (Lappi, 2021; Nicola et al., 2020; OECD, 2020).

3.3.3 Hygien och hälsa

Hygien och hälsa är begrepp som har stått i rampljuset under pandemin. Då Covid-19 är en sjukdom som sprider sig från infekterade människor via närkontakt eller aerosoler i luften (Center for Disease Control and Prevention, n.d.) har flera hälsoinstitut, både internationellt och nationellt rekommenderat att ta starka åtgärder gällande hälsovård och personlig hygien, såsom användning av ansiktsmasker, säkerhetsavstånd, regelbunden tvättning och desinfektering av händerna, social distansering samt säkerhetsavstånd när man rör sig offentligt (THL, n.d.; World Health Organization, n.d.). Dessa åtgärder gäller naturligtvis även inom turismindustrin.

Under pandemins gång har kunskap gällande Covid-19 ökat. Exempelvis har rekommendationer och åsikter om ansiktsmasker på offentliga platser ändrats från ineffektivt (MacIntyre & Hasanain, 2020) till rekommenderbart och även obligatoriskt i specifika områden (Center for Disease Control and Prevention, n.d.; MacIntyre & Hasanain, 2020). Fastän internationella resor och i synnerhet flygresor medverkar till spridningen av viruset menar vissa studier att denna sortens riktlinjer runt den allmänna hälsan är viktiga, och möjligtvis väsentliga för att reserestriktioner skall vara så effektiva som möjligt. Såsom tidigare nämnt är bland annat Finlands gränser inte längre totalt stängda, utan resandet och karantän därefter baserar sig på vilket land man reser ifrån.

Dessa riktlinjer kunde i samband med framsteg inom turismrelaterad hygien, såsom ansiktsmasker för både resenärer och personal som befinner sig ombord transportmedel, allmän tillgänglighet till handdesinfektering, luftfilter på ställen med hög persondensitet och test för sjukdomar och kroppstemperatur vid till exempel landsgränser och flygterminaler innebära att de rådande restriktionerna eventuellt kunde börja lyftas gradvis och därmed öka på turism. Ansvaret för att detta skulle implementeras säkert och effektivt skulle falla på myndigheterna, och skulle kräva en omsorgsfull genomgång av data och noggranna riktlinjer för allmänheten, men även på företag och platser som är kopplade till turismen såsom hotell och flygplatser för att trygga resenärers hälsa och hindra Coronaviruset från att sprida sig.

Det har visat sig att i destinationer där dylika riktlinjer inte implementerats eller uppföljts ordentligt har smitofallen ökat och därmed har destinationen blivit mer riskabel samt mindre attraktiv som resmål (Anzai et al., 2020; Chinazzi et al., 2020; Linka et al., 2020; Nali et al., 2021; THL, 2021). Resenärernas upplevda trygghet kommer att spela stor roll i vart man reser eller ifall man reser över huvud taget - ifall en viss destination eller ett sätt att resa verkar utgöra en risk för resenärens hälsa, exempelvis via otillfredsställande riktlinjer eller en hög förekomst av sjukdomsfall, kommer resenären förmodligen att undvika denna sorts resa (Matiza, 2020; Neuburger & Egger, 2020). Med stor sannolikhet kommer det att råda höga förväntningar om hygien hos dem som reser efter pandemin, vilket innebär att företag inom branschen bör i framtiden kunna försäkra resenärers hälsa. Samtidigt måste det fortsättningsvis råda kommunikation mellan turismbranschen och hälsoorganisationer för att hålla industrin uppdaterad om rekommenderade riktlinjer samt förse resenärer med relevant information kring hälsa och hygien (Guillot, 2020; Wilson & Chen, 2020).

Diskussioner kring så kallade "immunitetspass" eller certifikat som bevisar att en resenär är immun mot Covid-19, till exempel via vaccinering och kan därmed resa utan att utgöra en hälsorisk har även uppstått när det kommer till tryggheten av resenärers hälsa och omstartandet av turismnäringen. Certifikatet skulle bygga på studier om att personer som vaccinerats eller haft märkbara symptom på grund av Covid-19 skulle utveckla antikroppar och således vara

skyddad från att bli infekterad pånytt. Vid denna tidpunkt är datan gällande sådana certifikat dock inte tillräckligt pålitlig eller avgörande för att kunna påverka beslut om att implementera dem.

Vidare forskning över en längre tidsperiod behövs för att mer exakt kunna avgöra hur effektivt immunitet kan bevisas samt hur pålitliga testerna samt certifikaten kunde vara. Det skulle knappast inte kunna användas som en slutlig lösning till att lätta på reserestriktioner, utan snarare som ett möjligt supplement till rådande åtgärder, förutsatt att certifikaten är tillgängliga och pålitliga. Dessvärre finns det för närvarande inte tillräcklig information för att stödja detta som en lösning, då det vid skrivandet av detta arbete inte finns tillräckligt med information kring antikroppars förhindrande för återinfektion av Covid-19 (Chen et al., 2020; Nali et al., 2021; Voo et al., 2021).

En ytterligare möjlighet kunde vara hygiencertifieringar för exempelvis hotell, i samma stil som det finns miljöcertifieringar såsom Green Key. Green Key är ett miljömärke som berättar för kunden att ett hotell följer strikta miljöstandarder och jobbar aktivt med hållbarhet och miljövänlighet (*Green Key — Why Green Key?*, n.d.). Detta certifikat kan vara en pull-faktor för kunden vid valet av företag, och tanken är att det på samma sätt kunde skapas ett certifikat för hygienstandard, som berättar för kunder om hur företaget hanterar och beaktar hygien. I varje fall kan man med sannolikhet förvänta sig fortsatt uppmärksamhet och varsamhet kring handhygien, personligt avstånd samt korrekt host- och nysetikett en tid efter att det globala resandet börjat igen.

3.3.4 Inhemsk turism

Då internationella destinationer inte står till buds visar det sig att de inhemska resevärdens attraktivitet kan öka. Bland annat Amadeus Hospitality, ett innovationsföretag inom besöksnäringensindustrin samt UNWTO menar att inhemsk turism kunde vara ett sätt att stödja reseindustrin samt hjälpa den att återhämta sig. Under pandemin har inhemsk turism varit det enda resealternativet för många, då länder runt världen stängt sina gränser för att hindra

coronavirusets spridning. Inhemsk turism har fungerat som en sorts reservkraft för branschen i och med att verksamheten och en del av industrins arbetsplatser hållits kvar tack vare det. Effekten varierar dock beroende på i vilken grad det inhemska resandet har varit möjligt i ett specifikt land, och i överlag har den inhemska turismen inte kunnat kompensera för de ekonomiska förlusterna som orsakats på grund av bristen på internationellt resande (Neuburger & Egger, 2020; OECD, 2020; UNWTO, 2020b).

Det visar sig att människor oftare reser inhemskt än utomlands. I Europa är utgifterna för inhemsk turism nästan dubbelt högre än utgifterna för inkommande turism. Särskilt när internationella resor anses vara riskabla kunde det löna sig att fokusera på att lyfta fram inhemska resmål för att uppehålla turismnäringen och samtidigt bidra till det lokala samt inhemska näringslivet, och gradvis börja på en återhämtning för reseindustrin. Villkoret för detta skulle igen vara säkra riktlinjer för säkerhet och hygien och förutsätta att dessa följs (Guillot, 2020; UNWTO, 2020b). Under det andra kvartalet av 2020 sammanställde Amadeus Hospitality en rapport där verkställande medlemmar av den internationella medlemsorganisationen för turism HSMAI (Hospitality Sales and Marketing Association International) blivit intervjuade. Rapporten menar att ungefär 33% av intervjuade proffs inom turismindustrin anser att resor närmare hemmet eller så kallade *staycations* skulle vara den största direkta effekten som den pågående pandemin skulle ha på resenärers beteende. Den kunde även stödja påståendet att följandet av riktlinjer och bestämmelser gällande hälsa och säkerhet är ytterst viktiga för bekämpningen av viruset, då 67% av respondenterna anser att socialt distanserade är av högsta prioritet när det gäller ordnandet av gruppverksamhet i framtiden (*Hospitality Recovery by the Numbers*, 2020).

Redan före pandemin upptäckte järnvägsbolaget VR att nattresandet var i god tillväxt, och idéer har lagts fram för att främja nattågsverksamheten genom bland annat uppdaterade vagnar med inbyggda hytter. Detta skulle enligt VR kunna samtidigt motverka klimatförändring då tågresor stiger i popularitet och stödja inhemsk turism (Pitkänen, 2020).

3.4 Hållbarhet

Som det tidigare diskuterats finns det orsak att anta att resenärer väljer säkra och mindre riskabla destinationer för deras resor en tid efter pandemin, med en möjlig betoning på mer isolerade destinationer och unika upplevelser. I och med att flera resenärer väljer dylika resmål bidrar till lägre koncentrationer i storstäder och mindre belastning på dessa städers miljö och näringsliv (OECD, 2020; Southan, 2020). I vissa områden ser man till och med minskningen av denna sorts turism som önskvärt, då massturism betraktats som negativt och oro för ökning av smittfall fortfarande existerar (Berton & Davies, 2020).

I samband med Förenta Nationernas globala mål för hållbar utveckling har turismindustrin i flera år jobbat för att göra branschen mer hållbar och minska industrins påverkan på miljön (UNWTO, n.d.-c). Enligt en rapport som publicerats av världsturismorganisationen UNWTO 2019 bidrog turismindustrin till 5% av alla konstgjorda utsläpp år 2016, och denna siffra förväntades öka till 5.3% till 2030. Covid-19 - pandemin resulterade dock i en minskning på 7% av globala utsläpp av växthusgaser (UNWTO, n.d.-a). Dessa siffror tyder på att det i dagens läge krävs drastiska åtgärder för att minska på utsläpp och uppfylla de globala målen. Innovation och utveckling inom teknologi för alla sektorer kommer även att gynna turistbranschen, och fortsättningsvis kommer implementering av ny teknologi för bland annat insamling och analysering av utsläpp samt effektivare och hållbar användning av resurser vara viktiga för att föra hållbarhetsarbetet framåt och nå de globala målen (UNWTO, 2020a; von der Ropp & Kleshchenko, 2020).

3.5 Digitalisering

I samband med att bygga upp turismen efter pandemin finns det möjlighet att satsa på ytterligare digitalisering av industrin, vilket redan före pandemin varit en trend samt ett delmål av de globala målen (UNWTO, n.d.-b). Redan idag finns det verktyg såsom kontaktlös betalning och digital check-in, vilka också bidrar med en hygienfaktor på grund av minskad fysisk kontakt. Denna trend kunde efter pandemin fortsätta i form av ökat utbud av tjänster via exempelvis en

app, såsom beställning av rumsservice eller reservering av bord, men även förbättrade säkerhets- och hälsokontroller (Guevara, 2020). Enligt en rapport av SimpliFlying, ett konsultföretag för marknadsföring inom flygindustrin kunde framtiden ge upphov till nya processer på flygfält för att bedöma passagerarsäkerheten, bland annat via skanning av både passagerare och bagage (SimpliFlying, 2020).

4. EMPIRI

I denna del presenteras svar som insamlats av 6 respondenter som deltagit i en enkätundersökning. Undersökningen genomfördes i form av en online-enkät istället för intervju eftersom respondenterna inte haft möjlighet att mötas på plats.

4.1 Enkät

Varje respondent har minst fem års erfarenhet inom en bransch som är starkt kopplad till reseindustrin, och har därmed blivit valda på grund av deras kunskap och kännedom. Frågorna är av kvalitativ art och kopplade till studiens frågeställning och svaren bygger på respondenternas egna erfarenhet inom branschen. Intervjun bestod av tio stycken frågor, dock har respondenterna inte varit skyldiga att svara på varje fråga. Respondenterna samt deras svar kommer att redovisas anonymt. Undersökningen genomfördes under perioden januari - april 2021.

4.2 Svar

Till följande kommer intervjufrågorna, respondenterna samt deras svar att redovisas enskilt. Frågorna kommer att stå i kursiv text, med svaren rakt under.

4.2.1 Respondent 1

Denna respondent jobbar för ett finländskt hotellföretag.

Hurdan erfarenhet har du av rese/turismbranschen?

Arbetat i hotell sedan 2004.

Hur ser finländarnas resvanor ut just nu?

Som tur föredrar man inhemsk turism till en viss mån. Staycation är trendigt och människor köper gärna bl.a. sviter, eftersom det inte går åt pengar till övrigt resande och de vill då satsa mera på den inhemska resans lyxighet och bekvämlighet. Merförsäljning är lätt och kunder som anländer till hotell har så kallade "köpbyxor" på sig.

Hur ser resandet ut globalt just nu? (Vilka länder reser mest, populäraste destinationerna...)

Dåligt. Det finns inga turister; slumpmässiga arbetsresenärer samt människor som hälsar på släktingar, i vårt egna hotell fortfarande utländsk flygpersonal till en viss grad.

Vilka åtgärder har ni tagit i bruk för att förhindra virusets spridning på arbetsplatsen? Hur effektiva har de varit?

Plexiglas vid receptionen, mask/visir hos alla, handdesinfektion för både personal och kunder, säkerhetsavstånd, frukosten uppdelad i serveringar baserat på kundmängd, flitigt putsande av betalningsterminaler, hissknappar med mera. Meddelanden om kunder som insjuknat på hotellet har inte fått. Även personalen har varit frisk.

Finns det en chans för dessa åtgärder att fortsätta efter pandemin i någon form?

Säkert. Åtminstone handdesinfektionen och framförallt frukostserveringarna på veckosluten.

Tror du att branschen i framtiden kommer att kunna reagera till liknande situationer på nya/annorlunda sätt?

Ett hotell har ganska svårt att svara på liknande situationer. Om landets regering beslutar om att man inte får resa, så drabbas hotellet vad man än skulle göra. Rummen är en konstant bekostnad. Marknadsföring hjälper inte heller vid det läget. Arbetsutrymmen har försökts säljas, men de tycks inte heller riktigt gå åt. Människor spenderar hellre sin arbetsdag hemma än i ett hotellrum.

Har det förekommit kommunikation mellan turismbranschen och regeringen gällande pandemin?

Dåligt. Eller åtminstone inte på "gräsrotsnivå".

Finns det orsak att skapa nya kommunikationsnätverk mellan branschen och regeringen gällande pandemin/liknande situationer?

Kanske. Eller åtminstone skulle regeringen kunna lyssna mera på nöden. Dock kan de såklart inte heller göra något åt situationen.

Hur tror du att turister kommer att agera efter pandemin? (Nya resvanor, avgörande faktorer när det kommer till att välja resmål...)

Större uppmärksamhet på hygien. Det kan möjligtvis t.o.m. ske en ökning i resande, när situationen börjar vara över. Säkert kommer det att uppstå erbjudanden om "hygiencertifikat" eller dylikt, såsom det nu finns miljöcertifikat etc.

Tror du att pandemin kommer att orsaka ökning i mängden försäkringar? (Både för resenärer och företag?)

Helt säkert. Många resenärer förlorade pengar på förhandsbetalda resor, fastän bl.a. Vårt egna företag ganska generöst returnerade betalda pengar. För företag säkert starkare avbrottsförsäkringar, ifall det finns någon som är villig att bevilja sådana efter allt detta?

4.2.2 Respondent 2

Denna respondent arbetar för ett kryssningsrederi i Finland.

Hurdan erfarenhet har du av rese/turismbranschen?

Endast inom rederibranschen, 13 år i en terminal i Åbo.

Hur ser finländarnas resvanor ut just nu?

Förutom det, som man hört i nyheterna, så har antalet passagerare rasat när det gäller fartygspassagerare. Betydligt färre människor vågar åka på kryssning jämfört med tiden före Covid-19 - pandemin. Resandet i grupper (större än 10 personer) har nästan försvunnit totalt. Företagen ordnade inte lillajulskryssningar i november och december 2020.

Hur ser resandet ut globalt ut just nu? (Vilka länder reser mest, populäraste destinationerna...)

Inrikesresandet är för tillfället mera populärt än utrikes.

Vilka åtgärder har ni tagit i bruk för att förhindra virusets spridning på arbetsplatsen? Hur effektiva har de varit?

Gränsbevakningen granskar ID-bevis av varje anländande passagerare. De som kommer från Sverige för nöjets skull (turism) skickas genast tillbaka till Sverige. Till Finland får man komma från Sverige, om man är på affärsresa, har finskt medborgarskap eller äger en bostad i Finland. De som arbetar i terminalen är tvungna att bära ansiktsskydd eller visir. Om någon av arbetstagarna åker på en resa utomlands, så hamnar man i karantän i två veckor. Många reklamer har ändrats till THIs rekommendationer angående säkerhetsavstånd, handhygien, andningsskydd samt hur man hostar och nyser på rätt sätt. Tills vidare har åtgärderna hindrat spridning från viruset. De flesta kunder följer rekommendationerna.

Finns det en chans för dessa åtgärder att fortsätta efter pandemin i någon form?

Troligtvis kommer en del åtgärder att stanna kvar i någon form. Kanske kommer åtgärderna att minska stegvis. En del åtgärder hade vi då svininfluensan härjade.

Tror du att branschen i framtiden kommer att kunna reagera till liknande situationer på nya/annorlunda sätt?

Säkert kommer branschen att reagera på något sätt när det gäller framtida pandemier beroende på myndigheternas rekommendationer.

Hur tror du att turister kommer att agera efter pandemin? (Nya resvanor, avgörande faktorer när det kommer till att välja resmål...)

Det finns en del människor som firar genast när pandemin är slut, men de flesta tar det mera försiktigt. Troligtvis kommer branschen att återhämta sig långsamt efter pandemin.

Utrikesresandet kommer att återhämta sig långsammare än inrikes.

Tror du att pandemin kommer att orsaka ökning i mängden försäkringar? (Både för resenärer och företag?)

Det rekommenderas att man har en reseförsäkring när man åker utomlands. Resenärens reseförsäkring ersätter också vid sjukdomsfall. Troligtvis kommer antalet försäkringar att öka bland resenärerna. Möjligtvis ändringar i försäkringsvillkoren bland företagens försäkringar.

4.2.3 Respondent 3

Denna respondent bor och jobbar i Sverige, därav ändringar i vissa frågor.

Hurdan erfarenhet har du av rese/turismbranschen?

Jag har varit anställd vid ett flygbolag i ca. 20 år.

Hur ser svenskarnas resvanor ut just nu?

Man flyger i betydligt mindre utsträckning, i väntan på att pandemin ska vara över och att regelverk för testning, munskydd mm. Ska vara mera samstämmigt mellan olika länder.

Hur ser resandet ut globalt ut just nu? (Vilka länder reser mest, populäraste destinationerna...)

Just nu reser man mest inrikes i alla länder, men begränsat.

Vilka åtgärder har ni tagit i bruk för att förhindra virusets spridning på arbetsplatsen? Hur effektiva har de varit?

Många arbetar hemifrån och jag antar att spridningen minskat som en påföljd.

Finns det en chans för dessa åtgärder att fortsätta efter pandemin i någon form?

Absolut, man kommer att minnas tiden innan pandemin som en "galen" tid när alla varje dag och samtidigt åkte till fysiska arbetsplatser, satt där runt 8 timmar och därefter, samtidigt, tog sig hem igen. På min arbetsplats tror jag att kontoret kommer att bli mindre och mera som en cafélounge med mötesrum och några små tysta samtalsrum. Man kommer att spendera minst halva

arbetstiden utanför kontoret dvs. I första hand hemma (vilket ställer krav på boendet och möbler).

Tror du att branschen i framtiden kommer att kunna reagera till liknande situationer på nya/annorlunda sätt?

Jag tror att det blir enklare att ställa om nästa gång eftersom man inte ställer tillbaka till som det var innan (dvs jobb på kontoret).

Har det förekommit kommunikation mellan turismbranschen och regeringen gällande pandemin?
Mycket kommunikation mellan och tät dialog mellan det flygbolag jag jobbar för och regeringarna i Sverige, Norge och Danmark.

Finns det orsak att skapa nya kommunikationsnätverk mellan branschen och regeringen gällande pandemin/liknande situationer?

Inte i vårt fall. Finns redan väl fungerande nätverk.

Hur tror du att turister kommer att agera efter pandemin? (Nya resvanor, avgörande faktorer när det kommer till att välja resmål...)

Jag tror att det finns en stor längtan efter att resa igen, av olika orsaker. På ca. 1,5 års sikt tror jag att resandet kommer att vara i nivå med nivån innan pandemin. I något skede en boom som en följd av uppbyggd längtan av att resa. Dock kommer arbetsrelaterat resande att minska som en följd av att man vant sig vid att mötas digitalt.

Tror du att pandemin kommer att orsaka ökning i mängden försäkringar? (Både för resenärer och företag?)

Nej.

4.2.4 Respondent 4

Respondenten arbetar för en av de mest trafikerade hamnarna i Finland.

Hurdan erfarenhet har du av rese/turismbranschen?

Har jobbat 20 år i branschen.

Hur ser Finländarnas resvanor ut just nu?

Inrikesresor enbart pga. coronaläget.

Hur ser resandet ut globalt just nu? (Vilka länder reser mest, populäraste destinationerna...)

Efterfrågan väldigt låg p.g.a. pandemin, så resandet sker inom egna landet eller i vissa fall till grannländer.

Vilka åtgärder har ni tagit i bruk för att förhindra virusets spridning på arbetsplatsen? Hur effektiva har de varit?

Om arbetsuppgifterna tillåter, så sköts arbetet hemifrån. På kontoret och i terminalerna använder alla anställda ansiktsmasker. I terminalerna är rekommendation även att resenärerna bär ansiktsmask och i övrigt har extra åtgärder gjorts för att hålla terminalerna extra rena och vidare står trygghet i centrum för allt som görs. Tjänsteresor kan göras om de är ytterst nödvändiga och för att resa krävs ett negativt coronatest. Åtgärderna har varit effektiva, men viktigt att komma ihåg att volymerna för tillfället är väldigt små dvs. Gott om utrymmer/resenär finns.

Finns det en chans för dessa åtgärder att fortsätta efter pandemin i någon form?

Absolut förutom ansiktsmask.

Tror du att branschen i framtiden kommer att kunna reagera till liknande situationer på nya/annorlunda sätt?

Snabbare i och med denna erfarenhet. Samarbetet har förstärkts mellan företagen och intressenter. Hela kundresan ("customer journey") måste fungera bra.

Har det förekommit kommunikation mellan turismbranschen och regeringen gällande pandemin?

Ja olika arbetsgrupper, så aktiv dialog men resultaten kunde nog ha varit betydligt bättre.

Finns det orsak till att skapa nya kommunikationsnätverk mellan branschen och regeringen gällande pandemin/liknande situationer?

Absolut, nu har väldigt många företag drabbats väldigt hårt och blivit utan stöd.

Hur tror du att turister kommer att agera efter pandemin? (Nya resvanor, avgörande faktorer när det kommer till att välja resmål...)

Närturism kommer att spela en betydligt större roll åtminstone till en början och efterfrågan kommer att vara stor då finländarna äntligen får röra på sig. Säkerhet och trygghet ännu viktigare än tidigare. Vidare är konsumenten beredd att betala mera för miljövänliga alternativ och naturturism.

Tror du att pandemin kommer att orsaka ökning i mängden försäkringar? (Både för resenärer och företag?)

Inte avsevärt. De flesta har redan sina försäkringar i skick.

4.2.5 Respondent 5

Respondenten arbetar för ett åländskt hotellföretag.

Hurdan erfarenhet har du av rese/turismbranschen?

Har jobbat med turister sedan 1999 både i hotellreception och bar.

Hur ser Finländarnas resvanor ut just nu?

Flera säger att det var länge sen dom var till åland eftersom dom brukar åka till södra europa men att nu pga. att det inte går att resa någon annanstans har kommit hit och att det varit en positiv

övertäckning hur åland utvecklats sen sist dom var på besök och vill gärna komma igen i sommar.

Hur ser resandet ut globalt just nu?

Vi har i princip bara haft gäster från Finland, någon enskild svensk.

Vilka åtgärder har ni tagit i bruk för att förhindra virusets spridning på arbetsplatsen? Hur effektiva har de varit?

All personal använder mask, handdesinfektion finns överallt, stannar hemma vid minsta lilla förkylningssymptom. I buffen byts bestick ut ofta under lunchens gång, större avstånd mellan borden, allmänna utrymmen städas oftare. Det har fungerat väldigt bra hos oss ännu.

Finns det en chans för dessa åtgärder att fortsätta efter pandemin i någon form?

Svårt att säga i nuläget.

Har det förekommit kommunikation mellan turismbranschen och regeringen gällande pandemin?

Inte direkt nej.

Finns det orsak till att skapa nya kommunikationsnätverk mellan branschen och regeringen gällande pandemin/liknande situationer?

Ja.

Hur tror du att turister kommer att agera efter pandemin? (Nya resvanor, avgörande faktorer när det kommer till att välja resmål...)

De som har varit på Åland på arbetsresor för att ha möten kommer nog i framtiden inte behöva resa utan de har insett att det går bra att alla sitter i sina länder och har zoom-möten istället.

Jag tror att folk iallafall till en början kommer att vara försiktiga och kanske välja resmål som är lite närmare hemma.

Tror du att pandemin kommer att orsaka ökning i mängden försäkringar? (både för resenärer och företag?)

Jag tror man vill försäkra sig men jag tror också att försäkringsbolagen kommer att ha pandemikonsuler tyvärr.

4.2.6 Respondent 6

Respondenten arbetar för en finländsk resebyrå.

Hurdan erfarenhet har du av rese/turismbranschen?

Åtta år i en resebyrå, guidestudier i ett år, utarbetat turismstrategi för landskapet tillsammans med lokala företag.

Hur ser Finländarnas resvanor ut just nu?

Inom hemlandet reser man mycket, och man trivs förvånansvärt bra. Efterfrågan på vintervänliga stugor, eller fritidshus, växer snabbt och att bo på två kommuner kommer säkert att öka när möjligheterna till distansarbete kvarstår i framtiden.

Vilka åtgärder har ni tagit i bruk för att förhindra virusets spridning på arbetsplatsen? Hur effektiva har de varit?

I enlighet med distansrekommendationerna arbetar vi hemifrån. På kontoret tvättar och desinficerar man händerna, och varje rum har eget desinfektionsmedel för att torka av ytorna.

Finns det en chans för dessa åtgärder att fortsätta efter pandemin i någon form?

Säkert, åtminstone ökning på händernas och ytornas hygien jämfört med förut.

Tror du att branschen i framtiden kommer att kunna reagera till liknande situationer på nya/annorlunda sätt?

Ökning på försäkringar, både för resenärer och själva företagen.

Finns det orsak till att skapa nya kommunikationsnätverk mellan branschen och regeringen gällande pandemin/liknande situationer?

Jo, såsom mellan alla tjänsteföretag och regeringen. Även restaurangägare och arbetare inom konstbranschen har varit i en dålig position under pandemin.

Hur tror du att turister kommer att agera efter pandemin? (Nya resvanor, avgörande faktorer när det kommer till att välja resmål...)

Mer uppmärksamhet ägnas åt försäkring, resmålen måste ha god medicinsk vård, kanske blir Europa mer populärt som destination på grund av det europeiska sjukförsäkringskortet och nivån på medicinsk vård. Kanske flyttar man från hotell till hyra för att bo, och stannar kvar på destinationen under längre perioder för att leva vardagligt liv förutom att semestra, ifall distansarbete är möjligt.

Tror du att pandemin kommer att orsaka ökning i mängden försäkringar? (både för resenärer och företag?)

För båda.

5. RESULTAT

Detta kapitel kommer att sammanställa informationen från litteraturstudien och enkätundersökningen samt jämföra svaren med varandra.

5.1 Resande

Både litteraturstudien samt respondenternas svar tyder på att turismen upplevt en omfattande nedgång. Under pandemin har det globalt skett väldigt litet resande, och det som skett har i huvudsak varit inrikesresor, som har lyfts fram som det huvudsakliga sättet att stödja branschen och alla respondenter samtycker. Fyra av sex respondenter menar att det möjligtvis kommer att ske en ökning i resandet efter att reserestriktionerna lättar eftersom människor har längtat efter att resa. Denna ökning kunde möjligtvis rikta sig främst till destinationer inom hemlandet eller länder nära till hemlandet, då studier har visat att resenärer kommer att agera försiktigt gällande destinationsval en tid efter pandemin. Fem av sex respondenter betonar fortsatt försiktighet efter pandemin och den långsamma återhämtningen av det globala resandet.

Litteraturstudien påpekar att resvanor i framtiden kommer att skifta mot längre resor med mera upplevelser, och bort från storstäder som traditionellt varit populära resmål potentiellt upplevas som mer riskabla destinationer när det gäller Covid-19 än exempelvis campingplatser och mer avskilda destinationer på grund av högre koncentrationer av människor. Detta kunde då utgöra ett argument för att dessa mer isolerade resmål kunde se en ökning i popularitet när internationella reserestriktioner lyfts. Två respondenter lyfter också fram detta skifte mot mindre massturism, och respondent 5 berättar att flera har "återupptäckt" Åland som ett alternativ till exempelvis Sydeuropa.

Överlag visar resultaten att det globala resandet minskat avsevärt, och att de människor som valt att resa har huvudsakligen gjort så inom hemlandet. Det globala resandet förväntas att återuppta långsamt på grund av resenärers försiktighet, förluster som skett inom branschen samt i hurdan grad tillräckliga hygien- och hälsolivåer kan uppnås globalt.

5.2 Säkerhet

Under studien har det kommit fram att hygien och säkerhet har varit ytterst viktiga för att trygga turismindustrins framgång i framtiden. Begreppet präglar industrin på flera nivåer, från noggranna hygienåtgärder på offentliga platser där resenärer vistas till planer för att garantera resenärernas säkerhet under resan på olika sätt. Fem av sex respondenter är av åsikten att i framtiden kommer medvetenhet kring hygien att fortsätta, exempelvis i form av god tillgänglighet till desinfektering och säkerhetsavstånd. Även ändring i försäkringar har lyfts fram, och deras anpassande för att trygga resenären för sjukfall eller andra liknande och oförväntade situationer i framtiden. Som ett resultat av enkätundersökningen kom det fram att alla som svarat var av åsikten att åtgärder som tagits i bruk för att förhindra virusets spridning på arbetsplatsen, och därmed främja både kunders och arbetares hälsa skulle kunna fortsätta i framtiden efter pandemin i någon form. Detta kunde fortsättningsvis utgöra en trygghetsfaktor för kunder i val av exempelvis hotell eller flygbolag, på basis av hurdan nivå hälsan beaktas hos företagen.

Säkerhet visar sig vara en avgörande faktor för resenärer efter pandemin. Litteraturstudien samt respondenterna är överens om att resenärens upplevda säkerhet kommer att spela stor roll i exempelvis vilket resmål man väljer att resa till, och därmed är det ytterst viktigt att bygga upp det globala resandet på ett sätt där resenärer inte utsätts för hälsorisker. Det kommer förmodligen att råda ökade nivåer på hälsomedvetenhet och en större efterfrågan på trygghet och garantier från resenärer, åtminstone en tid efter att det globala resandet återupptar.

På grund av det hastiga begränsandet av det internationella resandet då flera länder stängde sina gränser för att hindra spridandet av Covid-19 ställdes många internationella resor in. I enkätundersökningen kom det fram att fyra respondenter ansåg att resenärer i framtiden kommer att vilja försäkra sig ytterligare som en följd av pandemin. Resten ansåg att pandemin inte skulle ge upphov till en ökad mängd försäkringar, en av respondenterna av denna åsikt menade att de flesta resenärer antagligen redan har tillräcklig försäkring.

5.3 Utveckling

I och med att branschen står inför stora prestationer för att bygga upp verksamheten från de sänkta nivåerna som orsakats av Covid-19-pandemin påstår vissa att det finns möjlighet att samtidigt undersöka industrin på basnivå och bygga upp den på ett sätt som säkerställer branschens hållbarhet för framtiden.

Fyra av respondenterna som svarat på frågan gällande utvecklingen av nya kommunikationsnätverk mellan branschen och regeringen menade att ett dylikt projekt skulle vara gynnsamt, eftersom branschen tagit stora förluster på grund av pandemin. Ökad kommunikation kunde i framtiden gynna uppnåendet av de globala målen då regeringen och branschen skulle ha möjlighet till mer agil kommunikation. I svaren på denna fråga kan man även observera att respondenterna som svarat på detta vis arbetar inom Finland. Jämförelsevis har respondent 3, som arbetar i Sverige, svarat att kommunikation mellan regeringen och branschen inte varit ett problem i det landet. Av detta kunde man härleda att det åtminstone i Finland kunde ske en förbättring i kommunikationen mellan de två parterna, och att man möjligtvis kunde ta lära av hur andra länder hanterat denna situation. Eventuellt kunde det finnas skäl för att skapa en enhetlig plan för hela Europa, med målet att en gång gynna de globala målen.

För övrigt menar fyra av de fem respondenterna som svarat på frågan gällande branschens reaktionsförmåga till liknande situationer att Covid-19 kommer att ha fungerat som en händelse man kunnat lära sig av, och att branschen i framtiden kommer att kunna hantera liknande situationer på ett bättre sätt tack vare erfarenheter som förvärvats. Respondent 1, som arbetar inom hotell, menade att åtminstone hotellverksamhet kommer att ha svårigheter när reserestriktioner implementeras. Detta resonerar med respondent 6 svar om att resenärer möjligtvis väljer att bo på hyra istället för hotell ifall turismen skulle skifta sig mot längre vistelser utomlands, vilket även kommit fram i litteraturforskningen.

I mars 2015 deltog teknologiföretaget Microsofts medgrundare Bill Gates i TED-konferensen som hölls i Vancouver. Under tiden härjade ett utbrott av ebolavirus i västra Afrika, och som en del av konferensen gav Gates ett tal om epidemier. I sitt tal lyfte han fram att i dagens samhälle kan ett smittsamt virus vara mycket mer förödande än ett kärnvapen eftersom det inte finns tillräckliga säkerhetsåtgärder för att hantera globala epidemier. Gates påpekade att dåvarande ebolaepidemin kunde fungera som en slags förvarning för framtiden, och förespråkade för att investera i förberedelser för liknande situationer i framtiden, genom till exempel scenarioplanering, studier i patogener och vacciner, effektiv kommunikation samt skolning för hälsovårdspersonal. Med hjälp av dessa medel menade han att världen skulle kunna vara förberedd för den nästa stora epidemin, förutsatt att de nödvändiga åtgärderna vidtas (Gates, 2015). Även andra källor som refererats till tidigare i denna uppsats var förutspående gällande Covid-19:s allvarlighet ifall sjukdomen skulle spridas globalt (Wilson, 2020).

Till skillnad från exempelvis ebolaviruset kan SARS-CoV-2 sprida sig via aerosoler i luften vilket bidrar till snabbare och effektivare spridning. Dessutom kan Covid-19 - smittade individer förekomma som asymptomatiska dvs. utan symptom, och tillsammans med virusets långa inkubationstid (perioden mellan att en person blivit utsatt för sjukdomen till att personen utvecklar symptom) bidrar dessa faktorer till att Covid-19 varit en svårförstådd och besvärlig sjukdom att analysera (Pitlik, 2020).

För att citera Bill Gates kan denna händelse än en gång fungera som en referenspunkt för framtiden och liknande scenarion, förutsatt att världen lär sig något från den. Som det kommit fram i denna uppsats finns det skäl att anta att resandet som ett fenomen kommer att förändras till en viss grad på grund av Covid-19, för att anpassa sig till nya förutsättningar och handlingssätt. Återuppbyggandet av industrin efter denna kris utgör en möjlighet att implementera hållbarhet på ett grundläggande sätt. Att välja inhemska resmål och upplevelser istället för internationella alternativ är redan ett steg mot ökad hållbarhet i och med att det utgör möjligheten för att stödja lokala producenter och leverantörer, och samtidigt främja den lokala

ekonomin i en tidsperiod där förluster har varit stora. Men att ta lära från denna tidsperiod och planera för framtiden hör fortfarande till de största utmaningarna.

I mars 2020 berättade den bortgångne Arne Sorenson, verkställande direktör för hotell- och restaurangkoncernen Marriott International, om Covid-19 och hotellbranschen (Marriott International, 2020):

In terms of our business, Covid-19 is like nothing we've ever seen before. [...] Covid-19 is having a more severe and sudden financial impact on our business than 9/11 and the 2009 financial crisis combined. [...] The principal challenge we face is obvious. Governments all around the world are taking the steps to contain Covid-19. The restrictions on travel, gatherings of people, and required social distancing is having an immediate impact by depressing demand for our hotels. As a result, we have hotels around the world that can't operate without incurring substantial economic losses and risking permanently their ability to reopen when this gets behind us. [...] We've worked to take controllable costs out of the business, like suspending all non-essential travel. We have paused all new hires, with the exception of a small number of mission-critical positions. We have stopped all hotel initiatives for 2020, and have gone dark on our brand marketing and advertising during this period. [...] While it's impossible to know how long this crisis will last, I know we as a global community will come through the other side, and that when we do, our guests will be eager to travel this beautiful world again.

Såsom Sorenson berättar, och som det framkommit i uppsatsen, kommer människor fortsättningsvis att ha en vilja att resa. Trots att återhämtningen efter en så omfattande och stark nedgång kommer att kräva stora ansträngningar finns det hopp om att industrin kommer att fortsätta vara livskraftig i framtiden, och att det gäller för företagen att anpassa sig till de nya omständigheterna.

6. DISKUSSION

Baserat på informationen som presenterats i denna uppsats kan man med säkerhet påstå att turismindustrin har genomgått en stor förändring. Det globala resandet stannade nästan totalt vilket ledde till en nedgång av industrin. Inhemskt resande kom i fokus, och i framtiden kommer destinationsval globalt troligtvis att rikta sig till hemlandet eller grannländer. Internationellt resande kan förvandlas till en viss grad i och med att resenärer väljer att satsa på mer unika upplevelser när restriktionerna äntligen lyfts och människor väntat länge på att få resa. Hygien och hälsa kommer fortsättningsvis att spela en stor roll, inte bara för allmän hälsomedvetenhet utan även för turismindustrins vitalitet för att svara på ökade krav för ämnet.

Det kommer att finnas stort incitament för innovation och utveckling inom branschen för att delvis återuppta industrins globala verksamhet samt förvandla den till mer bärkraftig och hållbar för framtiden. Sammanfattningsvis kan man påstå att pandemin har haft drastiska och oerhörda effekter på branschen, men samtidigt har den avslöjat svagheter och gett underlag för vad som kan förbättras och riktningar för framtiden. Ett viktigt budskap för framtiden man kunde framställa från denna uppsats är att turismindustrin nu har oerhörd möjlighet att inse brister som funnits, vilka åtgärder som kunde tas för att öka på hållbarheten och reaktionsförmågan för liknande situationer i framtiden och omarbete industrin på grundlig nivå mot en bättre framtid.

7. SLUTSATS

Syftet med denna uppsats var att svara på dess frågeställning, det vill säga vilka åtgärder har tagits i bruk som en följd av pandemin, ifall dessa kommer att fortsätta existera efter pandemin, hur branschen och resenärer har reagerat på pandemins effekter samt hur de möjligtvis kommer att agera i framtiden efter pandemin. Resultaten av litteraturstudien samt enkätundersökningen visar att företag inom industrin upplevt stora minskningar i deras verksamhet, att resenärer globalt har haft lågt incitament att resa och att internationell turism därmed avtagit kraftigt. Detta är ett slag som industrin har varit tvungen att tåla, då restriktionerna tagits i bruk för att förhindra pandemins utveckling. Företag inom industrin har försökt anpassa sig till dessa restriktioner för att kunna fortsätta bedriva sin verksamhet, och ökat intresse för inhemsk turism har upplevts då detta främst varit det enda alternativet för resandet. Inhemsk turism kunde fortsättningsvis vara ett sätt att främja industrin medan den återhämtar sig, och flera tror att resvanor efter pandemin kommer att rikta sig mot hemlandet eller till nära grannländer, då dessa destinationer kunde upplevas som tryggare. Minimering av risker kunde även ske i form av olika certifieringar som immunpass för resenärer som blivit vaccinerade, och märkningar för företag som berättar för resenärer att risken för insjuknande är låg. Potentiellt kunde liknelser dras till den höjda riskmedvetenhet som följde 9/11 och förändringar som gjordes då gällande säkerhetsåtgärder.

Huvudsakligen påstår informationen i denna uppsats att återhämtningen av branschen till hur det var före pandemin kommer att ta en lång tid, men även att det nödvändigtvis inte kommer att vara som det var före pandemin. Orsaken till detta är själva förändringen av industrin som pandemin fört med sig, såsom ökade nivåer på hygien samt medvetenhet om detta hos allmänheten, vilket förmodligen kommer att fortsätta och spela en stor roll i hur reseindustrin planerar sin verksamhet och vad resenärer förväntar sig från företag gällande deras egna säkerhet.

7.1 Reliabilitet och validitet

Begreppet reliabilitet handlar om ifall resultaten av studien kunde upprepas ifall en likartad studie skulle läggas upp på nytt (Christensen et al., 2016; Golafshani, 2015). I och med att studien har genomförts under pandemins gång kunde en liknande studie i framtiden möjligen ge mer fullbordade svar då effekterna av pandemin på industrin vore mer förstådda. Dock kunde reliabiliteten upplevas som god då respondenterna som svarat på enkätundersökningen varit professionella med flera års erfarenhet inom industrin, alla med liknande åsikter. Resultaten som nåtts i denna uppsats reflekterar hur läget har sett ut under denna tidsperiod och datan som presenterats samt respondenternas åsikter är syftande på detta.

Med validitet menas ifall studien har mätt det som var avsett att mätas, med andra ord i vilken mån arbetet uppnått sitt syfte eller hur trovärdig arbetet är (Christensen et al., 2016; Golafshani, 2015). Uppsatsens avsikt var att redogöra för hurdana effekter Covid-19 har haft på reseindustrin samt konsekvenser för framtiden. Denna uppsats ger en överblick på hur industrin har svarat på hotet som utgjorts av pandemin, vilka följder dessa svar har haft samt hur industrin möjligtvis kunde anpassa sig till framtiden efter pandemin. Därmed kunde syftet påstås ha blivit uppnått. Än en gång påpekas att situationen fortfarande är på gång, och en likartad studie i framtiden potentiellt kunde sammanställa mer fullbordad fakta kring ämnet.

7.2 Förslag på vidare forskning

Denna studie har omfattat en bred överblick på hur Covid-19 har påverkat reseindustrin på olika sätt, och därmed har fokuset legat främst i att behandla ett antal olika rubriker. Som vidare forskning utgående från detta arbete föreslås bland annat socioekonomiska effekter av pandemin på destinationer som traditionellt livnärt sig i stor mån på turism. Hur dessa ställen har klarat sig då en avsevärd inkomstkälla tagits bort kunde ge en inblick i hur beroende vissa delar av världen är av turism samt vilka åtgärder kunde tas för att fortsätta dessa destinationers livskraftighet i fall av en liknande händelse.

Även utveckling inom hygien- och säkerhetsförfaranden för turismindustrin i framtiden är ett ämne som kunde visa sig vara relevant. Utveckling inom detta ämne är pågående och kunde ge bra underlag för forskning. Även fortsatt hållbarhetsarbete är fortsättningsvis relevant i och med att deadlinen för de globala målen närmar sig konstant.

Vidare forskning inom var och en av uppsatsen underrubriker kunde i framtiden utgöra ett intressant forskningsämne, då mer komplett information kring situationen torde finnas tillgänglig. Arten av detta arbete i och med att varje rubrik behandlas på basnivå ger möjlighet att gå in djupare på punkterna som tas upp.

LITTERATUR- & KÄLLFÖRTECKNING

- Abu-Rayash, A., & Dincer, I. (2020). Analysis of mobility trends during the COVID-19 coronavirus pandemic: Exploring the impacts on global aviation and travel in selected cities. *Energy Research & Social Science*, 68, 101693.
- Anzai, A., Kobayashi, T., Linton, N. M., Kinoshita, R., Hayashi, K., Suzuki, A., Yang, Y., Jung, S.-M., Miyama, T., Akhmetzhanov, A. R., & Nishiura, H. (2020). Assessing the Impact of Reduced Travel on Exportation Dynamics of Novel Coronavirus Infection (COVID-19). *Journal of Clinical Medicine Research*, 9(2). <https://doi.org/10.3390/jcm9020601>
- Berton, E., & Davies, S. (2020, June 11). Will coronavirus change tourism in Europe's hotspot cities? *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-cities-tourism-trf-idUSKBN23I25Y>
- Center for Disease Control and Prevention. (n.d.). *Coronavirus Disease 2019*. Cdc.gov. Retrieved March 15, 2021, from [https://www.cdc.gov/widgets/micrositeCollectionViewerMed/index.html?chost=www.nih.gov&cpath=/health-information/coronavirus&csearch=fbclid%3DIwAR2Yhq8hp1zXbTRWmT35UEnnOW6H7UFWGb9ncsBgX677BMqIS0zX65RJA_4&chash=!%2Fdetail%2F403327&ctitle=Coronavirus\(COVID-19\)%7CNationalInstitutesofHealth\(NIH\)&wn=micrositeCollectionViewerMed&wf=/widgets/micrositeCollectionViewerMed/&wid=micrositeCollectionViewerMed1&mMode=widget&mPage=&mChannel=&cdcCollectionid=403305&cdcTheme=theme1&cdcGeotag=%7B%27continent%27:%276255149%27,%27country%27:%276252001%27,%27state%27:%27%27,%27region%27:%27%27%7D&cdcDataid=404908&chashOptMode=out#!/detail/403365](https://www.cdc.gov/widgets/micrositeCollectionViewerMed/index.html?chost=www.nih.gov&cpath=/health-information/coronavirus&csearch=fbclid%3DIwAR2Yhq8hp1zXbTRWmT35UEnnOW6H7UFWGb9ncsBgX677BMqIS0zX65RJA_4&chash=!%2Fdetail%2F403327&ctitle=Coronavirus(COVID-19)%7CNationalInstitutesofHealth(NIH)&wn=micrositeCollectionViewerMed&wf=/widgets/micrositeCollectionViewerMed/&wid=micrositeCollectionViewerMed1&mMode=widget&mPage=&mChannel=&cdcCollectionid=403305&cdcTheme=theme1&cdcGeotag=%7B%27continent%27:%276255149%27,%27country%27:%276252001%27,%27state%27:%27%27,%27region%27:%27%27%7D&cdcDataid=404908&chashOptMode=out#!/detail/403365)
- Center for Systems Science and Engineering (CSSE) at Johns Hopkins University (JHU). (n.d.). *ArcGIS Dashboards*. COVID-19 Dashboard by the Center for Systems Science and Engineering (CSSE) at

- Johns Hopkins University (JHU). Retrieved February 15, 2021, from <https://gisanddata.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/bda7594740fd40299423467b48e9ecf6>
- Chen, L. H., Freedman, D. O., & Visser, L. G. (2020). COVID-19 Immunity Passport to Ease Travel Restrictions? *Journal of Travel Medicine*, 27(5). <https://doi.org/10.1093/jtm/taaa085>
- Chinazzi, M., Davis, J. T., Ajelli, M., Gioannini, C., Litvinova, M., Merler, S., Pastore Y Piontti, A., Mu, K., Rossi, L., Sun, K., Viboud, C., Xiong, X., Yu, H., Halloran, M. E., Longini, I. M., Jr, & Vespignani, A. (2020). The effect of travel restrictions on the spread of the 2019 novel coronavirus (COVID-19) outbreak. *Science*, 368(6489), 395–400.
- Christensen, L., Engdahl, N., Grääs, C., & Haglund, L. (2016). Marknadsundersökning-en handbok, upplaga 4: 1. *Lund: Studentlitteratur*.
- Cohen, N. J., Brown, C. M., Alvarado-Ramy, F., Bair-Brake, H., Benenson, G. A., Chen, T.-H., Demma, A. J., Holton, N. K., Kohl, K. S., Lee, A. W., McAdam, D., Pesik, N., Roohi, S., Smith, C. L., Waterman, S. H., & Cetron, M. S. (2016). Travel and Border Health Measures to Prevent the International Spread of Ebola. *MMWR Supplements*, 65(3), 57–67.
- Cruises, P. (n.d.). *Diamond Princess Updates*. Retrieved February 22, 2021, from https://www.princess.com/news/notices_and_advisories/notices/diamond-princess-update.html
- Dahlberg, M., Bååth, D., & Westberg, U. (Eds.). (2009). *Magasin Brostaden* (Issue 15). https://archive.org/includes/donate.php?as_page=1&platform=wb&referer=https%3A//web.archive.org/web/20100811023908/http%3A//www.brostaden.se/upload/pdf/Magasin_Brostaden_nr15.pdf
- Definition of LOCKDOWN*. (n.d.). Retrieved February 15, 2021, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/lockdown>
- Definition of STAYCATION*. (n.d.). Retrieved January 28, 2021, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/staycation>

- Definition of TOURISM.* (n.d.). Retrieved January 22, 2021, from
<https://www.merriam-webster.com/dictionary/tourism>
- Definition of TRAVEL.* (n.d.). Retrieved January 22, 2021, from
<https://www.merriam-webster.com/dictionary/travel>
- Gates, B. (2015, March 18). *We're not ready for the next epidemic.*
<https://www.gatesnotes.com/health/we-are-not-ready-for-the-next-epidemic>
- Glion. (2020, August 8). *Leadership and "localization" – how hospitality can emerge from the COVID-19 crisis.* Glion.
<https://www.glion.edu/magazine/how-hospitality-industry-can-emerge-covid-19-crisis/>
- Golafshani, N. (2015). Understanding reliability and validity in qualitative research. *The Qualitative Report.* <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2003.1870>
- Gössling, S., Scott, D., & Hall, C. M. (2020). Pandemics, tourism and global change: a rapid assessment of COVID-19. *Journal of Sustainable Tourism, 29*(1), 1–20.
- Green Key — Why Green Key?* (n.d.). Greenkey. Retrieved April 8, 2021, from
<https://www.greenkey.global/why-green-key>
- Guevara, P. R. (2020, July 30). *Post-COVID Tourism: Digital, Personalized, and Safer than Ever.* Opinno. <https://opinno.com/insights/post-covid-tourism-digital-personalized-safer>
- Guillot, A. (2020, August 12). *COVID-19 and the Rise of Domestic Tourism.* Amadeus Hospitality.
<https://www.amadeus-hospitality.com/insight/covid-19-and-the-rise-of-domestic-tourism/>
- Han, H., Al-Ansi, A., Chua, B.-L., Tariq, B., Radic, A., & Park, S.-H. (2020). The Post-Coronavirus World in the International Tourism Industry: Application of the Theory of Planned Behavior to Safer Destination Choices in the Case of US Outbound Tourism. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(18). <https://doi.org/10.3390/ijerph17186485>
- Hartantyo, L., Stori, M., & Wohlmuther, C. (2020). *COVID - 19 RELATED TRAVEL RESTRICTIONS A*

GLOBAL REVIEW FOR TOURISM. World Tourism Organisation.

<https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2020-05/TravelRestrictions%20-%202029%20May.pdf>

Hospitality Recovery by the Numbers. (2020). Amadeus Hospitality.

<https://www.amadeus-hospitality.com/wp-content/uploads/2020/06/Hospitality-Industry-Recovery-By-the-Numbers.pdf>

Inmarsat. (2020, November 10). *COVID-19 will drastically change travel habits forever; reveals biggest airline passenger confidence survey*. Inmarsat.

<https://www.inmarsat.com/en/news/latest-news/aviation/2020/covid-19-will-drastically-change-travel-habits-forever-reveals.html>

Jaskari, K. (2020, March 18). *Joidenkin suomalaisten matkailijoiden varauduttava jäämään jopa kuukausiksi ulkomaille – Finnair keskeyttää Thaimaan-lentonsa kuun lopussa*. Yle Uutiset.

<https://yle.fi/uutiset/3-11263067>

Kajander, R. (2020, November 25). *Tallink Silja vähentää noin 100 työpaikkaa*. Yle Uutiset.

<https://yle.fi/uutiset/3-11665947>

Labaree, R. V. (n.d.). *Research guides: Organizing your social sciences research paper: 5. The literature review*. Retrieved May 10, 2021, from <https://libguides.usc.edu/writingguide/literaturereview>

Lappi, T. (2021). *Jo yli neljännes alan yrityksistä konkurssiin alla tai lopettanut syyskuuhun mennessä – valtion korvattava kiinteät joustamattomat kulut täysimääräisesti*. Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry.

<https://www.mara.fi/ajankohtaista/tiedotteet/2021/jo-yli-neljannes-alan-yrityksista-konkurssiin-alla-tai-lopettanut-syyskuuhun-menessa-valuation-korvattava-kiinteat-joustamattomat-kulut-taysimaaraisesti.html>

Ledsom, A. (2020). *Post Covid-19 Travel: 41% People Worldwide Expect To Travel Less, By Any*

- Means–New Research. *Forbes Magazine*.
<https://www.forbes.com/sites/alexledsom/2020/11/10/post-covid-19-travel-41-people-worldwide-expect-to-travel-less-by-any-meansnew-research/?sh=2af75915f675>
- Linka, K., Peirlinck, M., Sahli Costabal, F., & Kuhl, E. (2020). Outbreak dynamics of COVID-19 in Europe and the effect of travel restrictions. *Computer Methods in Biomechanics and Biomedical Engineering*, 23(11), 710–717.
- MacIntyre, C. R., & Hasanain, S. J. (2020). Community universal face mask use during the COVID 19 pandemic-from households to travellers and public spaces. *Journal of Travel Medicine*, 27(3).
<https://doi.org/10.1093/jtm/taaa056>
- Marriott International. (2020, March 19). *A Message from Arne Sorenson* | Facebook. Marriott International.
<https://www.facebook.com/marriottinternational/videos/a-message-from-arne-sorenson/623249921859006/>
- Matiza, T. (2020). Post-COVID-19 crisis travel behaviour: towards mitigating the effects of perceived risk. *Journal of Tourism Futures*, ahead-of-print(ahead-of-print).
<https://doi.org/10.1108/JTF-04-2020-0063>
- Nali, L. H. da S., Salvador, F. S., Bonani, G. D. S. S., Andrade Júnior, H. F. de, Luna, E. J. de A., & Fujita, D. M. (2021). Reopening borders: protocols for resuming travel during the COVID-19 pandemic. *Clinics*, 76, e2723.
- Neuburger, L., & Egger, R. (2020). Travel risk perception and travel behaviour during the COVID-19 pandemic 2020: a case study of the DACH region. *Current Issues in Tourism*, 1–14.
- Nicola, M., Alsafi, Z., Sohrabi, C., Kerwan, A., Al-Jabir, A., Iosifidis, C., Agha, M., & Agha, R. (2020). The socio-economic implications of the coronavirus pandemic (COVID-19): A review. *International Journal of Surgery*, 78, 185–193.

- OECD. (2020). *Rebuilding tourism for the future: COVID-19 policy responses and recovery*. OECD.
<http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/rebuilding-tourism-for-the-future-covid-19-policy-responses-and-recovery-bced9859/>
- Pitkänen, P. (2020, October 23). Kaksikerroksisia hyttejä, aamiainen omassa huoneessa – yöjuniin ehdotetaan uutta luksusluokkaa. *IS*. <https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000006696617.html>
- Pitlik, S. D. (2020). COVID-19 Compared to Other Pandemic Diseases. *Rambam Maimonides Medical Journal*, 11(3). <https://doi.org/10.5041/RMMJ.10418>
- Reisinger, Y., & Mavondo, F. (2005). Travel Anxiety and Intentions to Travel Internationally: Implications of Travel Risk Perception. *Journal of Travel Research*, 43(3), 212–225.
- Riley, K. J., Dobbins, J., Muñoz, A., Jones, S. G., Wehrey, F., Rabasa, A., Larson, E. V., Paul, C., Cragin, K., Helmus, T. C., Jackson, B. A., Treverton, G. F., Ringel, J. S., Wasserman, J., Dixon, L., Kipperman, F., & Reville, R. T. (2011). Air Passenger Security Since 9/11. In B. M. Jenkins & J. P. Godges (Eds.), *The Long Shadow of 9/11* (pp. 147–160). RAND Corporation.
- RTÉ News. (2021, January 28). *Over 50% of world's airline pilots no longer flying*. RTÉ.
<https://www.rte.ie/news/business/2021/0128/1193687-over-50-of-worlds-airline-pilots-no-longer-flying/>
- Schnerr, M. (2020). *The Hospitality industry and education following Covid-19*.
<https://hospitalityinsights.ehl.edu/hospitality-industry-education-covid-19>
- SimpliFlying. (2020). *The rise of sanitised travel - the day of the life of an airline passenger*.
SimpliFlying. <https://app.box.com/s/as3r55q0r7qtreb7kvo957onz53r4vwk>
- Skinner, G. (2020, April 28). *Britons least likely to believe the economy and businesses should open if Coronavirus not fully contained*. Ipsos MORI.
<https://www.ipsos.com/ipsos-mori/en-uk/britons-least-likely-believe-economy-and-businesses-should-open-if-coronavirus-not-fully-contained>

- Southan, J. (2020, October 27). *What will travel look like in a post-Covid world?* Euronews.
<https://www.euronews.com/2020/10/27/what-will-travel-look-like-in-a-post-covid-world>
- Taloussanomat. (2020, October 20). *Finnair vähentää 600 työpaikkaa Suomessa*. Iltasanomat.
<https://www.is.fi/taloussanomat/art-2000006675336.html>
- THL. (n.d.). *Ajankohtaista koronaviruksesta - Infektiotaudit ja rokotukset - THL*. Thl.fi. Retrieved March 15, 2021, from
<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19>
- THL. (2021, March 12). *Matkustaminen ja koronaviruspandemia - Infektiotaudit ja rokotukset - THL*. Thl.fi.
<https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/matkustaminen-ja-koronaviruspandemia>
- Trainer, P. (2017, March 21). *How airport security has changed since 9/11 | Skyscanner 2017 | Skyscanner US*. Skyscanner US.
<https://www.skyscanner.com/tips-and-inspiration/guide-to-airport-security-since-9-11>
- Uğur, N. G., & Akbıyık, A. (2020). Impacts of COVID-19 on global tourism industry: A cross-regional comparison. *Tourism Management Perspectives*, 36, 100744.
- UNWTO. (n.d.-a). *Climate Action*. Retrieved April 14, 2021, from
<https://www.unwto.org/sustainable-development/climate-change>
- UNWTO. (n.d.-b). *Digital Transformation*. Retrieved December 14, 2020, from
<https://www.unwto.org/digital-transformation>
- UNWTO. (n.d.-c). *TOURISM 4 SDGs*. Retrieved April 13, 2021, from
<https://www.unwto.org/tourism4sdgs>
- UNWTO. (2019). *International Tourism Highlights, 2019 Edition*. World Tourism Organization.

- UNWTO. (2020a, June 5). *“Sustainability as the New Normal” a Vision for the Future of Tourism*.
<https://www.unwto.org/covid-19-oneplanet-responsible-recovery>
- UNWTO. (2020b, September 14). *UNWTO Highlights Potential of Domestic Tourism to Help Drive Economic Recovery in Destinations Worldwide*. World Tourism Organisation UNWTO.
<https://www.unwto.org/news/unwto-highlights-potential-of-domestic-tourism-to-help-drive-economic-recovery-in-destinations-worldwide>
- Vähämäki, H. (2020, October 23). *Viking Line irtisanoo 180 henkilöä Suomesta ja Ahvenanmaalta – osalle tarjotaan uusia työtehtäviä*. Yle Uutiset. <https://yle.fi/uutiset/3-11610584>
- von der Ropp, A., & Kleshchenko, L. (2020, September 25). *Sustainable Tourism after COVID-19*. Wipo Green. https://www3.wipo.int/wipogreen/en/news/2020/news_0034.html
- Voo, T. C., Reis, A. A., Thomé, B., Ho, C. W., Tam, C. C., Kelly-Cirino, C., Emanuel, E., Beca, J. P., Littler, K., Smith, M. J., Parker, M., Kass, N., Gobat, N., Lei, R., Upshur, R., Hurst, S., & Munsaka, S. (2021). Immunity certification for COVID-19: ethical considerations. *Bulletin of the World Health Organization*, 99(2), 155–161.
- Wilson, M. E. (2020). What goes on board aircraft? Passengers include Aedes, Anopheles, 2019-nCoV, dengue, Salmonella, Zika, et al. *Travel Medicine and Infectious Disease*, 33, 101572.
- Wilson, M. E., & Chen, L. H. (2020). Re-starting travel in the era of COVID-19: preparing anew. *Journal of Travel Medicine*, 27(5). <https://doi.org/10.1093/jtm/taaa108>
- World Health Organization. (n.d.). *Coronavirus disease (COVID-19)*. World Health Organization.
Retrieved February 15, 2021, from
<https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/question-and-answers-hub/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19>
- Yle. (2020, June 24). *Finland to loosen travel restrictions based on infection ratios*. Yle.fi.
https://yle.fi/uutiset/osasto/news/finland_to_loosen_travel_restrictions_based_on_infection_ratios/11

415797

Zoppi, L. (2020, October 7). *How does the COVID-19 Pandemic Compare to Other Pandemics?* News Medical.

<https://www.news-medical.net/health/How-does-the-COVID-19-Pandemic-Compare-to-Other-Pandemics.aspx>

BILAGOR

Bilaga 1: Enkätundersökning

Hurdan erfarenhet har du om rese/turismbranschen?

Hur ser Finländarnas resvanor ut just nu?

Hur ser resandet ut globalt just nu? (Vilka länder reser mest, populäraste destinationerna...)

Vilka åtgärder har ni tagit i bruk för att förhindra virusets spridning på arbetsplatsen? Hur effektiva har de varit?

Finns det en chans för dessa åtgärder att fortsätta efter pandemin i någon form?

Tror du att branschen i framtiden kommer att kunna reagera till liknande situationer på nya/annorlunda sätt?

Har det förekommit kommunikation mellan turismbranschen och regeringen gällande pandemin?

Finns det orsak till att skapa nya kommunikationsnätverk mellan branschen och regeringen gällande pandemin/liknande situationer?

Hur tror du att turister kommer att agera efter pandemin? (Nya resvanor, avgörande faktorer när det kommer till att välja resmål...)

Tror du att pandemin kommer att orsaka ökning i mängden försäkringar? (både för resenärer och företag?)